СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 254. Джерзі Сиґі, Н. Дж., середа, 30-го жовтня 1940. No. 254. Jersey City, N. J., Wednesday, October 30, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВІДТЯГНЕННЯ НЕВТРАЛЬНОСТЕВОГО ЗАКОНУ У ВІДНОШЕННІ ДО ГРЕЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол ще дотепер не впровадив в життя американського невтральностевого закону у відношенні до Греції. На основі того закону до всіх воюючих країв не сміють заздити американські кораблі, а також ті краї можуть купувати в Америці зброю лише за готівку. Також секретар Гол не повідомив секретаря скарбу Моргентава, щоб той „заморозив" всі фінансові вклади, які має в Америці Греція. Таких вкладів мають греки в Америці на 80 міліонів долярів. Правдоподібно, що американський уряд тих грецьких вкладів „заморожувати" не буде, бо Греція бореться за своє життя перед неспровокованим нападом.

РУЗВЕЛТ РОЗПОЧИНАЄ БУДОВУ ТУНЕЛЮ.

НЮ ЙОРК. — Минулого понеділка президент Рузвелт розпочав офіційно будову тунелю з Бетері Парку, Ню Йорк, до Бруклина. При тім виголосив політичну промову. Йому у відповідь виголосив короткий привіт посадник Ню Йорку, Ля Ґвардія, та запросив його, щоби, як президент, за чотири роки прибув сюди й офіційно відкрив тунель для вжитку публики. Президент відповів, що тепер ще не може такого запрошення приняти, але за тиждень він сподіється, що вже буде міг те запрошення приняти. Це вже буде по виборах.

ТЕЛЕВІЗІЙНА ПОЛІТИЧНА ВИСИЛКА.

НЮ ЙОРК. — Перший раз в історії Америки висилали телевізійні образки получені з промовами з великого демократичного віча в Медисон Сквер Гардені, Ню Йорк. Але ця перша спроба запрягти телевізію до політики не була вповні вдачна. Обличчя промовців були досить замазані і важко їх було розпізнати.

ВИЛКІ ЗДОБУВАЄ ПОПУЛЯРНІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії д-ра Ґелопа, що ще недавно передбачало величезну перемогу для Рузвелта, тепер знов стверджує, що Вилкого популярність росте. Цього тижня Вилкі вже здобув більшість в стейті Ню Йорку. Він вже має серед загальних голосів 51%, а Рузвелт лиш 49%. Минулого тижня ще було навпаки.

ВАЛАС ДО ФАРМЕРІВ.

ОМАГА. — Генрі Валас, бувший секретар хліборобства, а теперішний кандидат на заступника президента, виголосив промову до фармерів, в якій закликав їх, щоб піддержали політику нового розділу, бо вона багато добра зробила для американського фармерства. Колиб фармери стейтів Айова і Небраска більшість голосів віддали на републиканців, то вони на тім також потерплять, навіть колиб поновно вийшов на президента Рузвелт, а то тому, що голосуючи проти нового розділу фармери відобралиб йому моральну піддержку.

САБОТАЖ НА КОРАБЛИ.

ПАНАМА СИТІ. — Капітан американського військового транспортового корабля „Републик", Дод, заявив, що коли його корабель, наповнений військом, виїхав з Сан Франциска на широке море, то по одним дни подорожі він почув якийсь підозрілий запах на корабли. Він удався вниз і там знайшов тяжку часову бомбу, яка поволі тліла і її запальний ґніт зближався до вибухового матеріялу. Він ту бомбу відразу схопив і кинув в воду. Опісля велів докладно перешукати корабель, чи не було інших підкладів.

В МЕКСИКО РОЗРУХИ.

МЕКСИКО СИТІ. — В стейті Чіяпас вибухла боротьба між федеральними військами і прихильниками ґенерала Альмазана. Поверх півтора тисячі повстанців взяло участь в боротьбі проти уряду. Крім того, як повідомляють, коло 25 тисяч інших узброєних повстанців жде на хвилю, щоб підняти повстання.

ТЯЖКІ БОМБОВИКИ ЛЕТЯТЬ ЗО ЗАХОДУ.

ВАШИНГТОН. — З Каліфорнії прилетіло 25 „повітряних фортець" до Леґлей Філд, Ва. Їх лет воєнні кола пясняють як демонстрацію воєнної сили Америки перед 22 військовими представниками полуднево-американських країв, що саме відвідують Америку. Але ходять чутки, що ті тяжкі повітряні фортеці летять на схід тому, бо звідси задумують їх вислати далі, до Англії.

ПЛЯНИ ВСЕ-ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Ґраф Куденгове Калерджі, що по першій світовій війні повів був широку аґітацію з Відня, щоб з цілої Европи створити спілку вільних народів, тепер перенісся до Ню Йорку і звідси буде продовжати свою роботу.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКИДАЄ РЕПУБЛИКАНЦЯМ „САБОТАЖ" У ЗБРОЄННІ

Президент Рузвелт при величезнім навалі людей в Медисон Сквер Ґардені, Ню Йорку, виголосив політичну промову в якій закидав републиканцям, що це вони цілий час у конґресі робили перешкоди в національнім зброєнні і коли те збросння дотепер не поступило вперед так, як цього треба, то вина цього републиканців. А тепер републиканці на ціле горло закидають демократам, мовляв, вони зо збросннням опізнились. Републиканці, вичисляв Рузвелт, ставили всякий можливий опір поваленні невтральностевого закону, на основі якого можна булоб дати Англії поміч. А тепер вони закликають демократичну адміністрацію, щоб давала більше помочі Англії. Рузвелт закидав републиканцям „хиткість, брак відваги і брак передбачливости".

В Ню Йорку президент Рузвелт зазнав великого і щирого привітання. Коло два міліони людей вийшло на вулиці зустрінути президента. В деяких місцях товпа так обступила авто, в якім їхав президент і його товариство, що поліція мусіла довго працювати, щоб зробити проїзд. Замітне те, що короткий час на тім самім авті, на якім їхав президент, їхав також Джеймс Фарлі. Як відомо, Фарлі з Рузвелтом розійшовся і не бере активної участи в виборах. На авті президента їхали також два політичні боси: Едвард Флин, з Бронксу і лідер Тамені Голу, Солівен. Разом з ними їхав також посадник Ля Ґвардія. Медисон Сквер Ґарден був набитий. В середині було 22 тисячі осіб, а 30 тисяч було надворі.

ВИЛКІ ВІДПОВІДАЄ

Вендел Вилкі, так як заповів перед тим, відповідає відразу в своїх промовах на ті аргументи, які йому закидає Рузвелт. Він виголосив у Луївил, Кн., промову, в якій говорив, що президент Рузвелт тепер старається звалити вину за опізнення з національним збросннням на републиканців, зокрема на републиканських представників конґресу. Тимчасом звалюванням вини на них Рузвелт тільки доказує свою неміч і некомпетентність як політичний лідер. Бож кожному відомо, казав Вилкі, що в 1936 р. Рузвелт дістав величезну більшість в виборах, а також до конґресу вибрано більшість демократичних представників і сенаторів. Значить він мав там перевагу і навіть колиб справді републиканці робили йому опір, він міг би перевести кожну реформу, кожне законодавство, яке тільки хотів. Колиж Рузвелт цього не зробив, то вина тут його власна, що він не зумів керувати навіть своєю власною демократичною більшістю.

Далі Вилкі говорив, що Рузвелт втратив впливи в Демократичній Партії і фактично він, разом зо своєю групою людей, „схопив" Демократичну Партію і дав себе сам іменувати на кандидата.

ГРЕЦЬКІ ВІЙСЬКА СТАВЛЯТЬ ЗАВЗЯТИЙ ОПІР ІТАЛІЙСЬКІЙ ІНВАЗІЇ

Доносять з Атен, столиці Греції, що італійські війська переступили грецько-албанську границю і напали на грецьку територію. Сталося це ще перед упливом речинця італійського ультимату. Грецький воєнний комунікат подає, що грецькі військові частини відбили перші італійські наступи, а в деяких місцях вступили навіть на албанську територію. Провід у війні обняв грецький король Юрій II., а ген. Папагос став начальним командантом армії. Італійські летуни почали бомбардувати грецькі пристані, зокрема пристань Патрос, та летунські поля. В перших налетах згинуло по грецькім боці коло 50 осіб, а ранених було понад 100.

БУДУТЬ БОРОНИТИ ГРЕЦІЇ ДО ОСТАННЬОЇ КАПЛІ КРОВИ

Таке заявив населенню грецький король, заряджуючи повну мобілізацію, наслідком якої Греція виставить армію з 600,000 вояків. Це число становить десяту частину населення цілого краю. В столиці Греції відбулася масова пробритійська демонстрація, підчас якої витано британського посла, що вийшов двічи на балькон посольства і дякував за вияви симпатії. На переді демонстрації несли британські прапори.

ПОВІТРЯНИЙ ВИПАДОК. — Підчас маневрів літаків у Вага, в Ню Савт Вейлс, наїхав один літак на другий і зачепився об нього так, що обом грозило розбиття. Три летуни зіскочили з літаків і осіли при помочі скоропадів, а пільот спідного не вискакував, але покерував ним так, що осів щасливо й вратував оба літаки.

СОВЄТИ ЗАБЕРУТЬ ДАРДАНЕЛІ, КАЖУТЬ В БУДАПЕШТІ

БІЛГОРОД. — Доносять з дипльоматичних мадярських кол, що мадярський уряд переконаний, що між Советами і державами „осі" існує повне порозуміння щодо тих подій, що тепер зачинаються на Балкані. Кажуть, що справа того порозуміння була ще окремо обговорена підчас останнього побачення Гітлера з Мусолінієм, та що Совєти цілком певно не шкодитимуть „осі", себто не підримають Туреччини чи Греції, колиб вони опинились у війні з Італією і Німеччиною. За той поступок Совєти мають дістати Дарданелі, наразі ніби для „охорони", ніби на те, щоб вони були „невтральними".

ІТАЛІЙСЬКА ПОГРОЗА ГРЕЦІЇ.

РИМ. — Італійський уряд намагається виправдати свій воєнний поступок супроти Греції таким способом, що каже, що він не воює з грецьким народом і не вважає його „ворогом", а тільки хоче „тимчасово заняти" грецькі стратегічні позиції, бо Греція помагає Великій Британії. Та допомога Англії малаб полягати в тому, що Греція дозволяє британській фльоті вживати грецькі морські бази, та що грецькі летуни мають працювати разом з британськими. Далі кажеться в італійськім ультиматі, що як що Греція захоче ставити опір італійській окупації, то тоді прийде до проливу крови, за що „буде відповідальним грецький уряд". Ще згадується що в липні затоплено один з найкращих італійських воєнних кораблів британськими воєнними кораблями, які по затопленню „скрились в грецькій пристані".

СОВЄТИ МОВЧАТЬ.

МОСКВА. — Хоч очі світа звернені на те, що зроблять тепер Совєти, коли Італія береться забирати Грецію, а Туреччина готова бути нападена державами „осі", то з Кремлю не дають ніякого знаку, чи помагатимуть нападеним. Тільки совєтське радіо подає тим разом дуже точні відомости про воєнні події в Греції. І то подає їх згідно з тим, як подають американські пресові агенції. З того заключають у Льондоні, що „симпатії Совєтів є по стороні Греції". Та офіційно Совєти мовчать.

І ЮГОСЛАВІЯ НІЧОГО НЕ КАЖЕ.

БІЛГОРОД. — Югославія має війну під боком. Але ситуація така, що ніхто офіційно про це нічого не говорить. Тільки армія стоїть на поготівлю. Кажуть, що уряд не хоче зробити ніякого такого кроку, що втягнув би край передчасно у воєнний конфлікт.

БОЛГАРІЯ ПІДЕ З ДЕРЖАВАМИ „ОСІ".

СОФІЯ. — Такого переконання набрали американські кореспонденти, коли слухали промови болгарського короля Бориса, яку він виголосив у парляменті. Замітне, що він не говорив про політику вдержання „мира і невтральности", хоч попередно завжди це підкреслював у кожній промові. Король також згадав про „традиційну приязнь" з Німеччиною й Італією. А коли до того взяти ще під увагу і те, що Болгарія має „претенсії" до Греції й хоче від неї відступлення певної території в Тракії, щоб мати доступ до моря, то можна легко догадатись, що Болгарія піде до війни і стане по стороні держав „осі".

ТУРЕЧЧИНА ВАГАЄТЬСЯ.

АНКАРА. — Туреччина, що як і Греція, є союзником Великої Британії, покищо не іде на поміч нападеній Греції. Лякає її дивне становище Совєтів у тім конфлікті.

ДИКТАТОРИ ПОГОДИЛИСЬ.

РИМ. — Це є те все, що можна довідатись про нові сходини Гітлера з Мусолінієм, які відбулись в Італії, в місті Фльоренції, а на яких обговорено найновішу воєнну ситуацію. Зазначено, що ті переговори були як завжди „дуже сердечні" та виявили „як завжди повну згоду щодо всіх справ". Догадуються що було обговорене становище „осі" до Еспанії, яка тепер відграватиме велику ролю. Ідеться тут, очевидно, про Ґібральтар. Далі обговорено мир Італії з Францією, бо то замирення повинно принести Італії територіяльні здобутки. А далі обговорено ще й справу Совєтів. Догадуються, що рішено, що Німеччина вступить у балканську війну, як тільки Туреччина схоче помагати Греції. Совєтам призначено держати Туреччину в постійнім „страху".

БЕРЛІН—БАҐДАД.

БІЛГОРОД. — В Югославії є того переконання, що Німеччина іде тепер здійснювати давний кайзерівський ідеал: Поширити впливи з Берліна аж до Баґдаду. А це означає здобуття багатих нафтових теренів в Азії, в Мозулі. Ось тому треба надіятись німецького наступу на Туреччину. Цей наступ піде через Румунію, а до помочі стане Німеччині Болгарія. Кажуть далі, що Гітлер і Мусоліні вже навіть назначили дату здобуття Істанбулу. Має це статись 1. грудня.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинoкe число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІЙНА МИРОМ

Відома американська журналістка Анна О'Гер МкКормик виясняе в „Ню Йорк Таймсі" суть останньої мирної кампанії Гітлера та її відношення до війни.

Вона дивиться на створення так званого „мирного блоку" з Німеччини, Італії, Еспанії й Франції як на комедіянтський парадокс, на щось у роді Чеплинівської комедії, але рівночасно як на дуже хитре й небезпечне посунення. Небезпечне воно тим, що нема нині в світі такого аргументу, яким можна би заставити Францію й Еспанію воювати по стороні Німеччини, хіба один аргумент мира. Себто Гітлер може затягнути Петена й Франка на свій бік лише тим, що їх переконає, що в цей спосіб найскорше покінчиться з війною взагалі.

На думку пані МекКормик, вся Европа від Підбігунового мора по Чорне це одна керниця нужди. Міліони людей, що не воювали, так само вичерпані війною, як ті, що воювали, що на них наїжджали, що їх перемагали. Перед цими людьми встає як одинокий промінчик надії: мир. Їм здається, що як прийде мир, то життя знову вернеться до нормальних русел. Вони не вірять Гітлерові. Вони стратили віру в усе: навіть у себе самих. Розумом вони знають, що їх рятунок залежить від перемоги Англії, але вони думають, що до цього ще дуже далеко.

Ось серед яких умовин Гітлер виступає з пляном, який має на цілі використати ці умовини до останку. Це, що Гітлер ці власне умовини викликав, не перешкаджає йому їх використовувати. Через те й відносячися до французького уряду в Віші зо своїм новим пляном, Гітлер ні словом не говорить про мілітарну кооперацію, ні про війну. Він називає це своєю акцією за мир. Мовляв, Франція має помагати добитися від Англії мира. Як стверджує інший журналіст, Аршамбо, власне такий апель найбільше промовляє до душі Французам, а як каже Сулцберґер, подібний аргумент заважує найбільше й на Балкані.

Основою бажання закінчення війни є очевидно свідомість воєнних небезпек, свідомість обниження життєвої стопи, свідомість небезпеки суспільних потрясень, які можуть слідкувати за обмеженням засобів поживи.

Як каже щиро МкКормик, мирова офензива може мати небезпечні відгуки навіть у Злучених Державах, на всякий випадок ця офензива має тут більші вигляди на доспіх, ніж стара, воєнна офензива.

Є в цій цілій ситуації, на думку МекКормик, лише одна потішаюча сторона, а саме те, що коли Гітлер старається використати змучення Европи війною, то між тими, що цей війною є найбільше змучені, є власне Гітлер. Тому Гітлер ще не може бути певний, чи ця мирова офензива йому вдасться.

„ПРОРОЦТВО" ЩОДО АНГЛІЇ

(Допис з Европи)

Для зрозуміння того, якими думками живуть ті, що ведуть проти-британську політику в Европі, хочемо звернути увагу на малу книжечку, що має всього 92 сторінки, а яку видано в Парижі в 1923 році. Її дають читати, щоб таким читанням ломити в якнайбільше людей віру в силу Британської Імперії, а зокрема в її культурну місію.

Невелика книжечка на 92 сторінки. Місце видання — Париж, рік 1923. Автор — французький поет **Венсан Юідобро** (Huidobro). Назва книжки — „Кінець Британії" (Finis Britanniae). Це не думка самого поета. Він у своїй книжці оповідає про тайне товариство в границях Британської імперії, „Товариство Альфа", на чолі з англійським діячем Віктором **Голденом** (Haldan). Голден, як інформує нас автор, утворив товариство прихильників самостійности народів Британії, яке має в своїх рядах людей ріжних рас і національностей: ірляндців, єгиптян, індусів, турків, південних африканців і т. д. Сам Голден — англієць, в якого жилах тече кров еспанська й ірляндська. Голден, бувши 15-літнім хлопцем написав був у своїм щоденнику: „Найбільше я люблю брязкіт кайданів, що розбиваються". Цей високий ідеалізм зберіг Голден у своїй душі й тоді, коли став зрілим чоловіком і політичним діячем. „Товариство Альфа" — це товариство для боротьби з англійським імперіялізмом, що поневолив і визискує багато народів світа. Голденові відповідали англійці на його пропаганду між народами Британської імперії, що **Британія поширює цивілізацію в світі, отже хто проти імперії, той проти культури і цивілізації.** Голден, як пише Юідобро, відповідав на це, що під покровом ширення цивілізації ховаються „імперіялістичні пляни і ненаситний голод за золотом". „Чому" — каже Голден — „Англія ніколи не посилала своїх цивілізаторів в краї без багатства або в такі землі, що не творили стратегічних точок для її воєнних комбінацій"? Коли англійський письменник Гарисон написав Голденові, що Англія захопила Індію задля її багатств, котрих індуси не всилі використовувати, то Голден на це зазначив: „Це чисто так, колиб я хотів узяти перлове намисто якоїсь російської великої княгині під тою притокою, що вона не вміє його носити і що воно личило більше на грудях моєї жінки. Нехай навчать індусів обробляти їхні багатства, але нехай залишать їм свободу".

Юідобро описує розмову Голдена з ірляндкою Меккензі 1922 року, підчас подорожі в Царгород, де була призначена конференція членів „Товариства Альфа", розуміється, тайно від англійської поліції. Голден казав своїй сопутниці, що кілька американських міліонерів „великих ідеалістів і може таких самих мрійників про справедливість, як і ми, посилали йому для політичної діяльности „Товариства Альфа" гроші. Так само великі магнати з Індії, Персії, з Індо-Китаю давали для цілей товариства матеріяльну допомогу. Голден питався сам себе: „Колиж прийде день свободи? Коли почнеться катастрофа Великої Британії? Всі імперії в історії впали, Англія не може бути винятком у цім історичнім законі..." І Голденові провиділося, що біла рука на великім полотнищі пише числа: **1923.** Голден вірив р. 1922, що через 17 літ має прийти загальна револющія народів Британської імперії і що то буде кінець Британії".

Юідобро цитує промови Голдена на конференції „Товариства Альфа" в Царгороді 1922 р. Голден звертався по черзі до делеґатів ріжних народів, підданих Британської імперії, і кликав їх до боротьби за свої права. На першім місці він поставив ірляндців:

„Чи будете готові, сини Ірляндії? Зеднайтеся з усіми іншими країнами, що переносять те саме рабство і прямують, як і ви, до того самого визволення".

Потім звернувся Голден до індусів. Згадав сумно прославлені в історії Індії імена сера Джана Лоренса, сера Роберта Монтгомері та полковника Нікольсона, що тисячами розстрілювали індусів за повстання 1857. р., вішали, топили, закопували живих в землю і прив'язували до дула гармат, щоб тіла нещасних індусів були порвані на кусочки. Голден нагадав про закон, виданий в Індії, що забороняв індусам ходити на вулиці в групах більше 3 осіб. Це казав він, „плата за те, що ви посилали ваших вояків за великої війни в англійську армію". Ненависть до гноблення і поневолення говорить устами Голдена: „Ви можете, — казав він до індусів, — прийняти англійця, але не напастника... Коли ви тепер хочете розігнатися до рішучого лету в будучність, то нехай Англія не противиться вашому стремлінню. Колиж вона поставиться проти, то це доказує, що вона не прийшла вас цивілізувати, але щоб вас визискувати. Отже, роздавіть її, розбийте її на куски тою самою зброєю, яку вона навчила вас робити. Ніякого жалю! Або ви будете жити своє життя, як народ вільний і незалежний, або ви продовжите своє дальше умирання, як парії і полонені, а Велика Британія буде й надалі живитися вашою кровю."

І до турків, що саме тоді боролися під проводом Кемаля, проти англійського імперіялізму, звернувся Голден з такими словами: „ Ви переможете, бо ви маєте тверду волю перемогти". Голден 1922 р. ще не бачив большевицького „червоного імперіялізму", навпаки, він казав, що „Нова Росія покинула свої імперіялістичні домагання"... Історія показує, що вже 1923 р. большевицька дипльоматія ставила вимогу до турків, щоб уступили Росії Царгород і протоки за ту поміч, що московський уряд давав Туреччині в війні з Греками. 1922 р. Голденові могло здаватися, що тільки англійський імперіялізм загрожує народам Азії, тому він казав:

„Від Царгороду до Індії, від Єгипту аж до Китаю нема нічого, окрім палкого бажання: повстання і один-єдиний крик — смерть англійцеві!... Тепер Азія не боїться всесильної Англії. Вона знає Англію, вона дивилася їй просто в лице, вона зміряла свої сили".

У своїй промові Голден нарисував долю Єгипту під англійським пануванням. „Англія, — казав він, — заявляла, що вона прийшла тільки на те, щоб відновити порядок і подати свою цінну допомогу султанові... А потім, єгиптяни, ви не маєте людських прав. Ви — раби".

І смутна історія бурсько-англійської війни 1899—99 р.р. знайшла свою оцінку в промові Голдена. Як Англія післала була на бурів 200 тисяч свого війська, більше ніж мав населення бурський народ з жінками, дітьми і старцями; як у Модерській долині, без єдиної гармати, відділ з 3,000 вояків оборонявся протягом девяти днів проти прекрасно озброєної англійської армії, що мала 45,000 людей. Згадав Голден і про те, як лорд Робертс проголосив 1. вересня 1900 р. прилучення Трансваальської республіки до Британської імперії, щоб віддати цю країну під вічне право і трактувати борців батьківщини, як бандитів. І звертаючись до бурських представників, Голден проголосив:

„Ви, що маєте таке славне минуле, ви повинні показати, що ви його гідні, і коли прийде день, коли прийде година, ви будете в наших рядах і ви станете незалежним народом".

Вкінці своєї промови на конференції „Товариства Альфа" звернувся Голден також до Англії: „Британіє, наближається твоя година. Ти панувала над світом два віки. Ти панувала над світом твоєю силою, твоїм золотом, твоєю хитрістю; а не наукою ні мистецтвом, рідко твоєю кровю. Скільки разів лилася кров, щоб тебе збагатити або щоб тебе спасти, чи не була це кров твого приятеля?" Як часто була це кров твого раба!"

Француз Юідобро цілком поділяє погляди англійця Віктора Голдена. Він вірить, що Британська імперія мусить розпастися, як свого часу впала імперія Олександра Македонського, пізніше Римська держава та Еспанська імперія. Юідобро наводить у своїй книжці слова Голдена, котрий казав, що американці, турки, африканці, португальці, голяндці, французи і т. д. йому заявляли: „Англія — це наш дідичний ворог". Він чув з уст американців: „Ми знаємо дуже добре, що Англія заздрісна до нашої сили і що вона приготовляє проти нас Японію".

Юідобро вірив, що народи дійдуть до згоди між собою і що імперіялістичні стремління зникнуть. Він навіть сподівався, що Росія, „огнище нових ідей", поможе знищити англійський імперіялізм. Було це майже перед 20 роками. Від того часу кожній дитині ясно, що большевицька Москва поборює чужий імперіялізм на те, щоб розширити своє панування в світі. Тому в книжці „ідеаліста" Юідобро ми **не знаходимо засуду большевизму, лише пересторогу Злученим Державам Америки:**

„Бережіться ваших сусідів, бо в них є для вас велика небезпека! Ви маєте сусідами багаті народи, землі, повні незчислимих скарбів... Лишіть ті народи в мирі, стережіться перед самолюбством, бо в той день коли ви поставите ногу на одну з цих земель, ви викличете ненависть і підпишете свій смертельний присуд".

Голден і Юідобро **помилялися.** Народи Британської імперії не зробили повстання ні 1929 ні 1931 р. Але прийшла через 10 років після „пророцтва" війна в вересні 1939 р., з тяжкими іспитами для Британської імперії, будованої 300 років. Та тяжко сумніватися, щоб Велика Британія не здала цього іспиту.

Б. І.

З ВІСТЕЙ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ

На Перемищині

15 км. від Перемишля лежить невеличке чисто українське село Гнатковичі. До 1921 р. у цьому селі, крім поліції, не було ніодного поляка. Щойно 1921 р. поселилося у цьому селі кілька родин польських кольоністів. У селі брак своєї інтеліґенції, свойого священика. Цей брак відчувався за часів польського гнету, та відчувається й сьогодні. В 1938 р. під натиском польської влади місцевий „Сокіл" мусів припинити свою діяльність. По війні відновив її та своїми змаганнями зеднав собі симпатії і став поважним кандидатом на мистця Перемищини.

Хоч село небагате, одначе власними силами вибудувало у 1935 р. величаву читальню, у якій міститься домівка, гарна театральна саля та кооператива „Самопоміч". У житті села проявляє живу участь ідейний голова читальні Берко Осип. — Перед війною польська поліція важко переслідувала село. Часто впадали до читальні та перевивали сходини. По війні читальня розвивається свобідно та працює із повним успіхом. Доказом цього є численні сходини, реферати, роковини, концерти та багато інших імпрез.

Крім цього в селі була і є своя українська школа, у якій своєю мовою учить нашу молодь ідейна учителька А. Галазика. Цього року перший раз у селі відбувся дитячий садок із повним успіхом під проводом п. Романець Ольги. Садок пройшов із незвичайною моральною користю для села. У садку брало участь пересічно 30-35 дітей. Що два тижні відбувалися сходини батьків з провідницею, на яких обговорювано справи і потреби садка. Дня 7. липня діти зо садка взяли участь у поході на могилу Поляглих Героїв, зложили свої віночки на їх могили і тим засвідчили свою память і любов до них.

Нові українські інваліди.

Є у Кракові біля 150 українських інвалідів. Просимо не дивуватись: так, це українські інваліди, хоч не ті, якими займилося славне галицьке УКТОДІ („Українське Товариство Опіки над Інвалідами"). Татмі що походили з польсько-української війни, мали свої — хоч маленькі й недостаточні — ренти, мали ве наладжену допомогу в ліках і лікарнях, мали свої майстерні, були сяк-так порозміщувані по скромних варстатах праці, мали своє статутове товариство з домівкою у управою, що до неї зверталися з усіми своїми жалями й болями. Тутешні інваліди походять з цієї таки війни. Це українці — вояки польської армії. Без рук, без ніг, по році війни все ще важко хорі — фізично й психічно. Бо не кінець на тому, що вони каліки на ціле життя або кандидати на калік. Уявіть собі ще й їх душевний стан: ті, що ними опікувалось УКТОДІ, були горді свідомістю, що вони творили українську історію; їх потіхою була думка, що вони виконували святий обовязок супроти рідної нації та що їх терпіння знайшли признання й зрозуміння у всіх земляків. Інша справа з оцими останніми жертвами війни. Вони впали її жертвами тому, бо мусіли боротися за чужу, ворожу справу. Вони були лише безвольними коліщятками у ворожій машині, були тим гарматним мясом, що його стільки вже достарчила українська нація чужим силам впродовж своєї історії... А проте вони також українці, не гірші сини своєї нації від усіх інших. Тамті наші інваліди перебували теж поміж своїми, нерідко серед всієї своєї рідні. Ці — відірвані від рідного ґрунту, не знаючи нічого про долю своїх найближчих, які залишилися по тому боці лінії Сяну—Буга, та здебільшого не знаючи, чи і їх рідні знають про їх тутешню незавидно долю.

Ось так лежать вже майже рік, на чужині, безрадні, безвольні, окалічені нуждарі. Не швидко теж вдалось зібрати про всіх них, розсіяних по ріжних шпиталях, докладні відомості та зорґанізувати для них сяку-таку допомогу. Саме тепер Український Допомоговий Комітет у Кракові орґанізує цю поміч останнім українським інвалідам на кращих і солідніших основах. Тим, які не перебувають по шпиталях, треба доставляти додаткові харчі, щоб швидше набрали здоровля, треба дбати для них про деякі ліки та закупити протези. Тим, які виходять зі шпиталю, треба дати працю, рахуючись, — очевидно — з тим, що вони не довгий час будуть тільки виздоровенцями та що й після повороту до здоровля зможуть працювати тільки так, як працюють інваліди. Декого з них вже вдалось влаштувати, інші ще чекають. Гурт наших громадянок взявся енерґійно за справу.

Кампанія за поширення друкованого слова.

Впродовж жовтня переводиться на сторінках „Краківських Вістей" пробоєва кампанія за поширення українського друкованого слова в масах українського населення на цьому боці Бугу та Сяну. Ця кампанія проходить під кличем: „В кожного українця — українська книжка й українська ґазета!" Щоб ні тут, на рідних землях, ні в чужині, не було ніодного українця, ніодної української хати, де не булоб рідного друкованого слова — української книжки й української ґазети. Щоб було так, як у всіх культурних народів.

ЗРІСТ ПРОТИ-АМЕРИКАНСЬКИХ НАСТРОЇВ В ЯПОНІЇ

НЮ ЙОРК. — Д-р Ботлер, президент Колюмбійського університету, каже, що він дістав з Японії вістки, що в цілій Японії зростає сильно протиамериканська пропаґанда.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(68)

— „Пропало тепер усе, — думав, скрегочучи зубами. — Ах, ці бундючні старі дундики! Надметься з пихи, на чотира міхи, тай думає, що все може вчинити по щучому велінню... Через те й надимається, що порожній, що остання крихта того розуму давно висохла в старечій макітрі. А я! а я! — вдарив себе по лобі кулаком, — розчулився й усе розплескав, як баба нікчемна... Бракувало тільки, щоб і про тую халепу з польним губу розпустити..."

Увійшов писар і, покмітивши незвичайний душевний стан Криги, здивувався.

— Що з тобою, Денисе? — спитав.

— А що хіба? — сердито питанням на питання відповів Крига.

— Та що ти такий... якийсь... наче збентежений чимсь... Куди це старий так нагло?...

— А чом же ти не спитав його? — буркнув Крига, надів шапку й вийшов.

— Пху! — плюнув услід йому писар. — Сказився козак...

— — — — — —

Розстеливши велике рядно посеред двору, Обеременчиха перевіювала на легенькому вітрі пшеницю. Орися помагала матері.

— Ледачий вітер якийсь, — говорила стара, трусячи зерно з піднятого високо підрешітка, — от-от стихне... Не дасть і мішка довіяти.

— Стихає надвечір, — зауважила Орися. — Можеб ми завтра, мамо, довіяли, а то...

— А як завтра зовсім вітру не буде?... Ні, доню, довіємо вже сьогодні якось, не дармаж кажуть: що можеш зробити сьогод... Ой, лишечко!... що воно?!...

Підрешіток випав у старої з рук і покотився по рядні, мішаючи непровіяне ще зерно з чистим.

— Що з вами, мамо?! — здригнула Орися й озирнулася, а озирнувшись,ізблідла на виду, як і мати.

До воріт підїхав полковник Гудима з джурою.

— Здорова, стара! — гукнув несподівано гість, не злізаючи з коня. — Це ти вдова Обеременчиха?... Чогож мовчиш? чуєш, що питаю, чи ні?

Обеременчиха врешті опам'яталася.

— Я, вельможний пане полковнику, — відповіла, не рухнувшися з місця, й голос у неї затремтів.

— Ага, от і добре, — промовив Гудима, злізаючи з коня й кидаючи поводдя джурі. Маю діло до тебе.

Господиня побігла назустріч, хотіла відчинити ворота, але полковник сказав:

— Не треба, стара, не треба, я й через перелаз.

Він легко переліз у двір і знову звернувся до неї:

— Ну, здорова була ще й у дворі...

— Доброго здоровля, пане полковнику, — низько вклонилася стара вдова.

— Що, не ждала гостя?

— Не ждала, батечку... Прошу вашу милость ласкаво до хати...

— Добре, добре, завітаю і в хату. А цеж хто? дочка, мабуть...

— Дочка, пане полковнику, — затремтіла мати.

— Так так... Гарна дівчина, хрін йому в ніс!... Марина, Явдоха чи...

— Ярина, батечку.

— Ага, Ярина... Здорова була, Ярино!

Орися низько вклонилася:

— Здорові були, пане полковнику!

— Ну, то веди, стара, в хату, — діло є.

— Просю ласки, мій батечку...

(Дальше буде).

Юліян Тарнович.

20 ЛІТ НЕВОЛІ

Лемківщина під польською кормигою.

Хто не вродився, не виховався та довше не жив на Лемківщині, цей не може відчути цієї кривди, яка діялася цій нашій землі таки зі сторони тих, що повинні були знати, памятати й навідуватися до своїх братів на заході.

При перегляді української преси першого десятиліття володіння Польщі над Лемківщиною, небагато находимо відомостей в нашій національній пресі про цю нашу країну та її життя. Тяжко зрозуміти, які причини на це склалися. Або в центрі тодішнього нашого національного життя та національної думки під цю пору не було належного підходу до наших найдальших на захід висунених братів, щоб їх приєднати до спільної мети; — або не находилася така людина-громадянин, що хотіла би цілого себе пожертвувати в імя спільної національної ідеї цих західніх наших окраїн з національним пнем.

Хто поносить за це вину, — чи само громадянство Лемківщини, чи може радше наш тодішній центр, не хочемо цього розсуджувати. Одначе всеж таки, якщо Лемківщина спочивала би сном блаженним і не відзивалася би про себе своїми чинами й ділами своїх кращих синів, — можна би припускати, що країна ця так вже сильно загартована віковою боротьбою з польським наступом і сьогодні встоїться перед небезпекою винародовлення. Колиж бо Лемківщина таки встоялася, це заслуга її самої.

На питання автора цих рядків у 1929 р. в матірному Т-ві „Просвіта": — Що робить „Просвіта" для Лемківщини? — впала відповідь, що „багато робить, бо висилає дарові книжки — „бідній" Лемківщині".

Ми бачили та переглядали кожну зокрема, ці книжки. В здорових мандрівних бібліотеках для Лемківщини було багато старих календарів „Сільського Господаря", брошури „Як кувати коня", „Як пересаджувати жито, щоб з одного морга зібрати сто кірців", далі „Боротьба за вогнище української культури", та між іншими брошура невідомого автора п. н. „Котра релігія найкраща".

Треба було самій Лемківщині голосніше заговорити про свої права. І так зявляється один з кращих синів цієї країни, молодий громадянин, Петро Смереканич, що своїми ревеляційними статтями про Лемківщину в українському тодішньому щоденнику „Новий Час", не тільки що інформує громадянство цілого краю про цю забуту країну, але разом з автором цих рядків робить перші кроки до зреалізування великого чину, а саме до підготови громадянства й чільних національних установ про потребу видавати окремий національний часопис для Лемківщини й про Лемківщину.

Петро Смереканич і автор цих рядків підготовляють велике діло. А саме: їх тісніша Батьківщина — Лемківщина мусить мати й одержувати свій власний національний часопис. Цю ідею задумують реалізувати завдяки прихильному та жертвенному поставленню себе до національних справ Лемківщини видавця Концерну „Українські Преси", громадянина Івана Тиктора. В його видавництві та його засобами виходив перший часопис для Лемківщини.

Поміщується далі ряд статтей про всі відносини на Лемківщині й в „Новому Часі", „Нашому Пропорі" (в цьому часописі було впродовж першого півроку 1932 р. поміщено 38 інформативних статтей автора цих рядків про Лемківщину); зокрема національний тижневик „Народня Справа" теж не жалує місця та радо поміщує статті уродженців Лемківщини. Згадані вище часописи були власністю громадянина Івана Тиктора. Крім обох згаданих вище синів Лемківщини, присилали ще свої цінні статті до поміщення в національній пресі: Осип Звірик, (який, до речі, не міг повним іменем і прізвищем підписувати себе тому, що був на учительській посаді, а поляки за дописи до національних часописів та ще до того про потребу розбудження національного життя на Лемківщині, булиб його негайно усунули з посади), Михайло Дудра (якого польська влада виселила з Галичини та силою приказала йому виїхати до З. Д. П. Америки як уродженцеві Америки — хоч його рідня в Лемківщині тільки як емігранти були в Америці) та інші.

При тому доказується в пресі, щоб звернути особливішу увагу наших національних кругів на західні окраїни, а головно на Лемківщину, де організаційна сітка „Просвіти" ще дуже слаба, а з другого боку окремі відносини на Лемківщині вимагають незвичайної дбайливості й опіки над цією країною.

В тій цілі покликується до життя в грудні 1932 р. при Головному Виділі „Просвіти" окрему т. зв. Лемківску Комісію, яка мала взяти на себе обовязок станути на сторожі національних прав Лемківщини та занятися поширенням культурно-освітнього життя в цій країні.

Завдяки енергії голови цієї Комісії, д-рові Маркіянові Дзеровичеві, розвинено живу акцію за збіркою відповідної національної книжкової літератури, яку треба дати Лимківщині. Це між іншим теж сталося у відповідь на нашу статтю в „Нашому Пропорі" п. н. „Вскую оставил мя еси?"

На велике щастя були на Лемківщині вже також від перших днів Лемківщини під польською кормигою такі люди, що свідомо прийшли в Лемківщину, щоб їй подати сильну руку в змаганнях і протиставленні себе польським завойовницьким плянам. Це були молоді українські священики, в переважаючому числі бувші учасники та старшини з часів наших визвольних національних змагань, які дуже радо йшли на Лемківщину, щоб рятувати цю нашу країну перед загибіллю. Так, як інші громадяни із схід. Галичини, чи це були професори, чи судді, або інші урядовці, вважали свій побут на Лемківщині „карою", — навпаки наші молоді ідейні священики мали собі за честь працювати для національної справи на Лемківщині та для піднесення рідної культури в цій країні. Вони не обмежувалися до самої захристії та до сповнення тільки релігійних потреб населення, але йшли залюбки між нарід і своїм моральним, культурним впливом могли чуда творити лемківських селах.

(Кінець буде).

В АЛЬБАНІЇ ЗАНОСИТЬСЯ НА ПОВСТАННЯ

З Білгороду, столиці Югославії, доносять американські кореспонденти, що в Альбанії заноситься на повстання. Кажуть, що альбанці, невдоволені з італійської влади, захочуть тепер скористати з італійсько-грецької війни і піднімуть повстання. Це вже має діятись. І саме те є тим, що спиняє в многім рухи італійської армії, що наступає на Грецію.

З ДНЯ

СИЛА СТИХІЇ.

Стихія це сліпа елементарна сила природи, як вітер, повінь, злива, грім і т. п. Але в переносім значінню стихією ми називаємо також ті масові рухи людей, які повстали не конче внаслідок плянованого наклику з боку провідників, тільки під впливом зверхніх подій, часто таких, що стоять поза свідомістю мас.

Ось наприклад, якийсь поневолений нарід терпить чуже знущання. З часом він привикає, до тих знущань та вони стають для нього природним явищем, немов слота в осінь.

Але під впливом певних подій, з яких він може й не здає собі добре справи, він пробуджується, усвідомляє собі своє тяжке положення, відчуває кривду, яку впродовж довгих літ завдавав йому гнобитель та поривається до чину, щоб скинути з себе чуже ярмо.

СТИХІЙНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ.

Таке пробудження називаємо стихійним. Часто буває, що стихійне пробудження вибухне соломяним вогнем і, не завершившись в якусь послідовну розумову систему, погасне. Бо суспільний рух є тривалий і будуючий так довго, як довго сполучує стихійну силу з кермою інтелекту. Не знайшовши належної обрібки з боку розумного проводу стихійні рухи обертаються в дике шамотіння, яке на власній шиї затіснює петлю, доки само в тій петлі не задушиться.

Та деякі щасливі народи мають у собі стихійну інтелігенцію, яка усім громадянам немов тим пчолам розсіяним по лісі підказує до якої точки вони мають усі прямувати. Нарід з тою вродженою інтелігенцією в хвилинах потрясення знайде скоро відповідних провідників. Бо він відчуває інстинктом, чого йому треба. Знову ж ці його провідники скоро знайдуть послух серед мас, бо вони відчувають на якій довготу хвиль треба наставляти заклик, щоб він влучив до серця мас. Знайшовши себе взаємно, провідники і маса, скоро піднімаються з упадку і творять нове, зорганізоване державне тіло.

ЗАРАЗЛИВІСТЬ СТИХІЇ.

Суспільна стихія є досить заразлива. Бо вона справляє своїм жертвам приємну чуттєву насолоду. Кажуть, що англійці тепер опановані такою стихією. Всі вони, від короля до найнижчого суспільного чоловіка, опановані незломною волею оборонити свій край від ворогів, а навіть ворогів поконати. Вони наскрізь пронятті волею — не заломитись, а в обличчі ворога виявити величезну відвагу.

Цього безперечно вчили їх упродовж довгих віків їхні провідні люди. Але чого їх не вчили, а воно прийшло стихійно, це — розкіш, з якою англійці зносять нинішні терпіння. З Англії тепер приходять вістки, які вказують, що англійці майже щасливі, що їх постигло це нещастя. Бо вони дістали нагоду в нім виявити свою незломну моральну силу. Вони тепер зазнають більшої чуттєвої насолоди з життя, ніж за мирних часів. А деякі американці, що довше жили в Лондоні і тепер повернули додому, не скривають жалю, що повернули, а не лишились разом з лондонцями ділити з ними долю і недолю, а фактично ділити небезпеку і ту стихійну насолоду, що товаришить небезпеці.

Німці та італійці лютяться тою стихійною реакцією англійців. Німці стараються її пояснити зо свойого боку, кажучи, що це „радість виродків, які знають, що конають, але тішаться, що можуть інших потягнути до загибелі". Знову ж італійці зо здивуванням питають: „Невже англійський нарід це 47 мільйонів Чорчилів?"

ІНШІ ПРОЯВИ СТИХІЇ.

Стихія проявляється не лиш у часі війни. Вона проявляється в часі миру, підчас великих парад, коли десятки тисяч людей маширують під проводом своїх вождів. Стихійні настрої уділяються глядачам, коли маширують узброєні полки, в яких людські індивідуальности перетоплені на здисципліновану мілітарну силу. Стихія охоплює людей в часі масових релігійних церемоній.

Маса під впливом цього роду стихії дістає іншу душу, інший розсудок. Те, чого чоловік ніколи не зробив би один, зробить з насолою охопленний стихійною масовою психікою. Треба твердого характеру та постійної обережности, щоб не датись охопити стихійним масовим почуванням.

НАШІ СЕРЕД ЧУЖИХ.

Ці думки пригадують нам, що в чужих краях живуть нині ріжні українські політичні втікачі, серед них журналісти, політики, науковці. Знаючи, що брак суспільної сили українського народу викинув їх на чужі бруки, вони тим пильніше приглядаються чужій суспільній силі і тим лекше самі підпадають суспільній стихії того народу, серед якого проживають. Манифестація в Берліні, марш німецьких легіонів, мусить мурашками пробігати крізь спину тих українських втікачів, що це бачать. Те саме діється з тими, що переживають у Римі; те саме з тими, що в Лондоні, чи в котрім небудь іншім краю на світі.

Ця чужа стихія напирає на їх інтелект. З черги їх інтелект снує відповідні пляни, приходить до своєрідних заключень. Багато з тих заключень можуть бути щирі, зо самого споду душі. Але також помилкові до самих основ. Охоплений чужою стихією мрійник може обурюватися на когось, що той дивиться на справи крізь інші окуляри. Мрійників треба лікувати, але річевими аргументами, не закидами „чужоагентства".

ЛИТОВСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ СМЕТОНА В АМЕРИЦІ

Змушений історичними подіями приїхав до Америки президент Литовської Републики, Атанас Сметона. Приїхав він не з цілою своєю родиною, лише в товаристві свого зятя, полковника Альойзого Валюшина.

Атанас Сметона це один з корифеїв литовського відродження. За самостійну Литву він боровся довго до першої Світової війни, а також по війні, коли Литва вже була самостійна, довгий час відбивав напори ворогів на Литовську Републику, зокрема відбивав наїзд большевиків. Тому то большевицька влада, загарбавши в брутальний спосіб Литву, хотіла так дуже схопити в свої руки п. А. Сметону. Хоч опинився на еміграції він далі є президентом Литви. Бо теперішньої большевицької окупації ніхто з литовців, а також ніхто в світі, не визнає.

До Америки прибула також чільна литовська діячка пані Ядвіга Тубеленя.

К. Відікавскас,
Філядельфія, Па.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕДЖ В АМЕРИЦІ.

Заняття західно-українських земель, а зокрема Галичини, большевицькою Росією було тяжким ударом у незалежну українську думку та культуру. Заходи Польщі, щоб спольонізувати українців та скольонізувати українську землю польським елементом були вправді великі, у прирівнанні до польської сили український нарід був за сильний, щоб Польща могла його справді опанувати. І тому, не зважаючи на всі антиукраїнські закони, українська думка і українська культура таки розвивалися і під Польщею.

Цілком інше діло з большевицько-російським режимом. Величезна Росія має засоби, яких не могла мати порівнюючи значно слабша Польща — ось як масові виселювання на Сибір тощо — при помочі яких може скорим темпом ослаблювати наш свідомий та в традиції батьків і дідів наших вихований український елемент. Большевицька держава має засоби терору, в далеко більшій мірі вирафіновані, як це було в Польщі.

Вкінці основи цілого большевицького світогляду є такі відмінні від традиційно-українських, що прищеплення нашому стероризованому та здеситкованому громадянству у Галичині серіозно загрожує нашій незалежній, своєрідній культурі і тимчасом і незалежній українській політичній думці. Коротко, Українському народові загрожує небезпека духової та ідейної денаціоналізації, а саме небезпека стати балакаючою українським а радше українсько-російським большевицьким жаргоном частиною неділимого большевицько-російського народу.

З оцих причин спромога розвивати незалежну українську культуру та плекати українську традицію і незалежну українську думку поза межами Совєтського Союзу стала для будуччини нашого народу як окремої індивідуальности питанням першорядної, життєвої ваги. Денебудь поза межами Совєтської Росії зорганізуються осередки української науки і чим більше незалежними від посторонніх впливів ті осередки будуть, тим краще для українців, і тим сильніше буде забезпечена будуччина українського народу як самостійної національної індивідуальности. В сьогоднішних обставинах, в яких живе Европа, а з нею і ті частки нашого народу, що остали ще поза Совєтською Росією, нема ніякого сумніву, що найбільш спромоги в тім напрямі мають американські українці на вільній землі Вашингтона.

З цеї точки треба нам глядіти на оснування українського каледжа в Злучених Державах. Що нам його, супроти положення нашого народу в Европі пекуче та конче потреба, то щодо цього нема дискусії. Та нема дискусії, що з чиєї-будь ініціятиви і заходу такий каледж організується, коли він тільки є в українських руках, то він є великим набутком українського народу та загально-народньою установою, яку кожен свідомий українець обовязаний підпирати та піддержувати.

Ми нарід робучий. Багатіїв-міліонерів, що фундували би нам такий каледж, не маємо. Навіть найсильніші наші народні організації не всилі також такого каледжа зорганізувати та вдержати, бо й нема в них на це окремих, вільних фондів. Одинокою, що — як це й практика показує — є всилі доконати цього діла, є українська церква. І всім нам треба радіти, що наша Церква в Америці іде за традиціями нашої Церкви у Старім Краю та ставить свій сплив, організацію і свої матеріяльні засоби у підпору українській культурі і українській думці. В цім високо-патріотичнім ділі ввесь український загал попре її всіма силами.

Через оснування Українського Каледжа у Стемфорд, Конн., покладено й підвалини до організування українського наукового центра в Америці. При каледжі мусить творитися научна бібліотека та із зростом і поширенням каледжа можна згуртувати в однім місці значне число наукових професорських сил. Можна до цього спровадити й українських вчених з Европи, з вигнання, навіть з України. Вже сьогодня відзиваються голоси, щоб по скомплетуванню каледжа подумати про організацію українського наукового товариства — на взір Наук. Товариства ім. Шевченка у Львові — чи навіть Української Академії Наук, а при ній й постійних українських наукових видань. Проміння з такого научного центра моглиб сіяти на всю українську еміграцію у Новому Світі, а певне доходилиб і на заневолену Україну.

Розвиток Українського Каледжа та переведення звязаних з ним дальше сягаючих задумів залежить не тільки від його основателів та фундаторів. Він зависить і від цілого українського громадянства в Злучених Державах. І це громадянство повинно щиро і щедро відгукнутися. Такий почин має велику національну вагу, а в даних обставинах може надати історичного значіння; може й вратувати нам нашу національну традицію, що її так з корінням вириваюсь тепер вороги на Вкраїні.

Український Каледж в Америці є важним, дуже важним, всенародним почином.

Л. Ц.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

подає **Степан Куропась.**

Реєстрація мущин у віці від 21—35-го року життя відбулася у нас як і всюди в день 16. жовтня. Раннім ранком стояли вже хвости перед реєстраційними льокалями. Вечором тяжко було добитися черги в деяких околицях. Загально в місті зареєстровано 463,835 осіб в поборовому віці. Реєстрація перейшла спокійно, не було співу ні гомору, як в старім краю підчас „асентерунку". Зрештою це ще не був „асентерунок" лише реєстрація.

Головний Рекордовий секретар У. Н. Союзу, п. Дмитро Галичин відвідав в орґанізаційних справах наше місто і околицю. Орґанізаційні збори відбулися в неділю, 6. жовтня, в 2. год. по обіді на Норт-Сайді і в цей самий день вечором на Савт-Сайді. На Норт Сайді з призначених кільканацять відділів, які мали взяти участь в нарадах, не явилися місцевий молодечий відділ 22-гий і 328-мий молодечий з Довнерс Ґров, 35 миль від Шікаґо. Зате 106-тий місцевий і 111-тий з Джолієт мав найбільше присутніх членів.

На Савт-Сайді молодечий 398-мий відділ і 259-тий були найкраще зарепрезентовані. В понеділок, 7. жовтня, відбулися подібні орґанізаційні збори в Іст-Шікаґо, Індіяна, на якому явилися всі відділи, що мали явитися, крім молодечого 346-го відділу з Ґері. В Іст Шікаґо було на зборах дуже багато молоді з місцевого 452 відділу, що з новим роком обходитиме річницю свого існування.

Темою орґанізаційних зборів були союзові справи, що цікавили членів, і справи, які п. Галичин мав закомунікувати відділам.

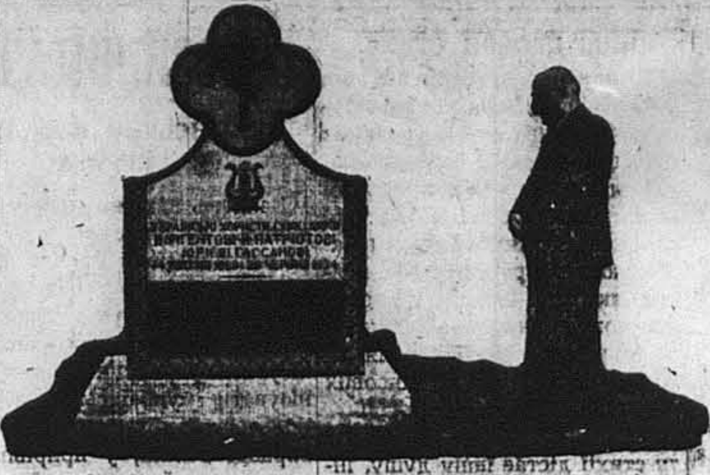
Зо зборів довідалися члени, що Український Народний Союз за останіх 8 літ фінансово майже подвоївся, а за останніх 4 роки зріс на 7,000 нових членів. Це не багато, говорив головний рекордовий секретар, але коли зважити, що про забезпечення українців старались не лише американські асекураційні компанії, інші українські союзи, але і Ордени з дешевою асекурацією, то це треба назвати успіхом. Також звертав він увагу нашим людям, щоби не дали себе заманювати до інших компаній тим, що вони є багатші і мають більше міліонів маєтку від У. Н. Союзу, бо силу і багатство асекураційних компаній обчисляється не числом міліонів долярів їх маєтку, але висотою надвишки резерви, яку дана орґанізація має. Коли власне взяти під увагу надвишку резерв, то У. Н. Союз стоїть сьогодні в першому ряді між запомоговими орґанізаціями, а також асекураційними компаніями. Бо оцінка грамот У. Н. Союзу виносить 155 відсотків, і цей власне факт опридіялює У. Н. Союз до фінансово найкраще зебезпечених запомогових орґанізацій.

Український Народний Союз зокрема за останній рік посередньо, або безпосередньо, взяв участь у трьох важних справах американських українців а саме, у Всеукраїнськім Конґресі у Вашинґтоні, у Будові Українського Культурного Городу в Клівленді і у Світовій Виставі в Ню Йорку в День Української Молоді підчас Конґресу Ліґи Молоді Північної Америки. Отже У. Н. Союз працював не лише для себе, але і для американських українців як також і для самої Америки.

Що до зросту членства в нашому районі, то на думку головного секретаря У. Н. Союзу, цей зріст не був вповні задовільний. Молодечі відділи ростуть через працю орґанізатора п. Д. Білецького, а старші відділи виказують з малими винятками, слабий зріст. Передконвенційний рік повинен ці недостачі направити. Були порушені ще й інші справи не лише союзового, але й народнього характеру. Головний секретар говорив, між іншими справами, також про ту працю, яку У. Н. Союз вів завжди в користь Америки, зазначуючи, що саме Союз від самих початків свого існування плекав постійно серед свого членства любов, льояльність, відданість та потребу посвяти для добра Америки.

СЛІДИ БОЮ. — Як німецькі й англійські літаки воюють, вони лишають за собою такі димові сліди.

Проф. Ол. Кошиць промовляє над гробом пок. Юрія Гассана в Торонто з нагоди посвячення Його памятника 1. вересня 1940.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ТОРОНТО, ОНТ. (Канада).

На памятник в память Ю. Гассана.

Дня 1. вересня б. р. відбулося в Торонті посвячення памятника бл. п. Юрія Гассана, на якому промовляв між иншим і д-р Олександер Кошиць, під якого проводом Покійний співав в Українськім Національнім Хорі. Від 1923 року Покійний перебував в Канаді, де скінчив рільничий курс і провадив українськими хорами в Торонто. Памятник на гробі Ю. Гассана поставлено коштом $277.22. Зібрано на це $208.93. Остає ще недобір в сумі $68.29, який ті, що забрали лісти, допоможуть покрити, надсилаючі дальші пожертви. Дякуючи усім тим, що доложили трудів і жертв, щоб пошанувати память українського співака і диріґента, подаємо опис жертводавців:

Т-во. бувших Укр. Вояків в Торонто $10; по $3: проф. Кошець Олександер, 8 Сотня Сумк, Венлав, Ман.; по $2: Стира Тома, Денис Текля, Пелех Федір, Мельничук Василь, Гуменюк Теодор, Укр. Інст. ім. П. Могили, Берк Антін о., Тижук Григ., Ґужда Гнат, Пукіш Катерина, Лазарович Антін, Ґуждова Марія, Онищук Роман. По $1.50: Орлики Іван і Тетяна, Якубенко П. (Каліфорнія). Козаченко Микола $1.10; по $1: Федорів О., Сакалюк М., Єремійчук Б., Лещишин Д. о., Смольський Я., Грабовський Н., Мандзій І., Материн М., Романко П., Гуменюк П., Храпко М., Кунька П., Ґрицюк І., Дутчак Софія, Кривецьий М., Мазуркевич І., Жуковський О., Кіт М., Дереню М., Гонта К., Кіт О., Свербивус І., Дащишин В., Ґрабовський Н., Григоря В., Ямкова Ольга, о. Самець П., Ґлех Ф., Чепесюк Йосифа, Гуменюк І., Шевчук П., Трибух Т., Лазарович А., Ковалюк Дора, Колянко К. і В., Бундза М., Ковальчук Я., Лабюк Евдонія, Остапович М., о. І. Теодоровіч, Свиничук, Цюпак, Гуменюк П., Дидик О., д-р Драґан Ю., Зварич П., Ілащук Евдокія, Мошук Пульхерія, Деренюк М., Лах В., Шевчук Марія, Гуменюк Марія, Кошець О., Ґаврилюк Г., Мілян С., Ґаджоса В., Школьний С., Мартинович В., Бульбух П., Гуменюк І., Кривоус С., Мандзюк М., Репіцький Г., Микитюк Марія, Андрусишин К., Гункевич Д., Материн Катерина, Ґулай Марія, Боднарчук Евдокія, Якович Д., Ґулай П., Федусь І., Кримко Д.

По 75 ц.: Козій Марія, Метельський Т.

По 50 ц.: Фарина Г., Материн М., Гуменюк П., Коча Е., Білошицький Д., Романів, Кримко Д., Остапович Агафія, Жукорський О., Марусик М., Кивирига П., Гошовський О., Блаженко М., Владика В., Дмитрашак, Бартосевич І., Зеліско М., Надольний А., Мошук В., Галицька Галя, Бундза М., Охримович Л., Коча Е., Козій Марія, Метельський Т., Чумак А., Прокопович Кат., Мандзюк М., Кривецький М., Каспрук В., Ґавінчук, Ковтун П., Бачинський В., Лазарович П., Сушко І., Скакун М., Ґорчинський І., Лазарук В., Неґрич С., Стартійчук І., д-р Бойкович А., Стечишин М., Ткачук П., Сакалюк М., д-р Козарук Я., Василенко Марія, Ковальський Б., Болруг І., о. Запаринюк П., Мілян Анна, Грабовський Н., Смольський Я., Шкляр В., Масцюх Анна, Ковалишин Г., Глех Т., Павлюк М., Храпко М., Соломон І., Глинка Анна, Олійник С., Олійник Софія, Зеліско М., Запаринюк М., Гарасимик Г. Н. Н. 35 ц. Кушнір Г. 30 ц.

По 25 ц.: Зарицький І., Дутчишин І., Кульчицька Марія, Токарський І., Кримко Д., Никорчук Н., Никорчук Марія, Ґаба В., Білик В., Табовський В., Кривецький М., Мазуркевич І., Білошицький Д., Квас О., Євчук Анна, Друзик, Воробець, Харів Т., Шкляр Г., Просимяк Г., Сакалюк М., Боднарчук Евгенія, Романко П., д-р Яремій В., Козій Марія, Кривецька Ольга, Харків Т., Білик Г., Манич М., Закалик С., Бульбух П., Новицький Б., Коча О., Материн М., Дячук В., Материн М., Гнідий М., Ковбель Ольга, Дутчак Анна, Охітва Єлисавета, Гуменюк Т., Храпко М. Сакалюк М., Полигач І., Просимяк Гнат, Христинич Стефан, Коча Орист, Іваницька Іванна, Блаженко М., Бульбух В., Ковалишин Г., Луговий О., Шкабарніцький, Слюзар Г., Ілюк М., Митришин Г., Данилюк, Рипка, Ґаук, Білич П., Кіщук І., Касюрак І., Стартійчук Г., Ґулька, Фукшанський М., Придаток М., Бульбух В., Сосняк Маруся, Шарик, Гриник І., Гуменюк Т., Калинюк, Марусяк, Саран С., Іванків Г., Незнаний, Сокальський В., Красножон Г., Шевчук П., Воробець Славка, Романко Ольга; Ковбель Ольга, Петрів Кароліна, Алексевич М., Білошицький Д., Голота Д., Чернівчак М., Калинюк, Клічук, Лах В., Дячук В., Придаткевич М., Материн М., Деренюк М., Кримко Д., Сакалюк М., о. П. Самець, Смольський Я., Лазарович А., Гуменюк Т., Зеліско М., Школьний С., Курилів Емілія, Ґаджоса В., Дрібними $2.19.

Взаїмна Поміч ч. 8. дрібна збіра в 1937 р. $7.50; дрібна збірка в Тов. Просвіта на місті, в 1936 р. $4.20; збірки на відчитах Григ. Тужика в місцевостях Боян та Галич в Канаді в 1934 р. $4.00; дрібна збірка на цвинтарі в 1935 р. $3.90; дрібна збірка на цвинтарі в 1936 р. $2.28; дрібна збірка в 1937 р. (збир. Кал. Сакалюк) $1.40; дрібна збірка на цвинтарі в 1939 р. $3.71. Всіх жертв по день 12. жовтня 1940 р. зібрано $208.93. Розходи: Заплачено за памятник $215.00, разом з іншими розходами $277.22.

Т. Гуменюк.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Від. 301. Тов. Вітовського, відбудуться в неділю, 3. листопада, в год. 12:30 сполудня, зараз по Службі Божій, при 1944 В. Ірі ул. Проситься всіх членів прийти на ці збори й вирівнати свій довг. Вже близько до кінця року. Кожний член обовязково мусить вирівнати свій довг сего року, щоби не переносити довґу на слідуючий рік. Ті родичі, що мають дітей в У. Н. Союзі повище 16. років життя, най прийдуть, бо треба тих дітей переписати до старших членів. Кожний член обовязково має явитись на збори, бо наш відділ підупав, найгірше зі всіх відділів в Шікаґо і треба якось порадитись, що зробити, щоби се направити. Якщо всі станемо такі байдужі дальше, то можемо пізніше жаліти, але буде запізно. Тому кожний член має явитись на зборах. — За уряд: І. Медзяк, предс.; К. Ґавлічинський, кас.; М. Горний, секр.

НАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

Дня 16. жовтня померла в Джан Гапкинс Госпитал у Болтимор, Меріленд, по довгій недузі членица 145. відділу У. Н. Союзу

АПОЛЬОНІЯ СЕНЬКІВ.

Вона була дружиною Григорія Сенькова, що є скарбником 145. відділу.

Походила зо села Карин, в повіті Добромиль, у Західній Україні.

Похорон відбувся 19. жовтня 1940.

Най Земля буде Їй пером!

Ст. Патроник, секр.

✝

В пятницю, 25. жовтня 1940., в Пітсбурґ, Па., по короткій і тяжкій недузі помер

ПАВЛО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Походив з села Іванівка, повіт Теребовля, Західня Україна. Прожив 53 роки. Зіставив сиротами: сина Володимира й дві дочки Анну й Марію. Був довголітнім членом Від. 91. У. Н. Союзу в Мекізракс.

Покійний був широко знаний в Пітсбурщині як щирий патріот і працівник на народній ниві. Був він членом багатьох орґанізацій.

Похорон відбувся в понеділок, 28. жовтня.

Нехай Земля прибраної Вітчини буде Йому пером!

✝

Дня 22. жовтня 1940. року, помер в Перт Амбой, Н. Дж., по довгій недузі член Бр. О. Николая, від. 104. У. Н. Союзу

ГРИГОРІЙ ЛИСЯК.

Залишив в смутку й сиротами четверо дітей, два сини: Михайла й Дмитра, і дві дочки: Марію й Розалію; сестру Розалію. Усі діти стоять в Союзі.

Покійний походив зо села Пашова, повіт Санок. Родився в 1873. р. Прожив 67 років.

До Братства і до Союзу вступив 1907. року. Похорон відбувся дня 25. жовтня 1940. з української католицької церкви Неп. Діви Марії, при участі родини і членів відділу О. Николая і церковного Братства.

Хай прибрана Земля Вашинґтона буде Йому пером!

Гарасим Мисак, сер.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТАРЗАН, ч. 142. На краю провалля.

Тото поніс скоренько на собі хлопця через поляну в цілі розпучливої місії — врятувати Тарзана.

Накінець Кейдо зліз зо слона і почав пішки вспинатись по боці яруги. Тото йшов за ним немов слухняний пес.

Та як вони підсунулись на сам крайочок яруги, вони побачили такий образ:

Тарзан і ті, що його поневолили, якраз входили внизу в яругу. Кейдо відразу приготовився до ділання.